

УДК 343.98

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13\(27\)-211-220](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-13(27)-211-220)

Джафарова Олена В'ячеславівна доктор юридичних наук, професор, професор кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування, Харківський національний університет внутрішніх справ, пр. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080, тел.: (0572) 52-30-51, <https://orcid.org/0000-0003-4201-0218>

Дунаєва Тетяна Євгенівна кандидат юридичних наук, науковий співробітник відділу дослідження проблем кримінального процесу та судоустрою, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України, вул. Пушкінська, 49, м. Харків, 61002, <https://orcid.org/0000-0003-3710-1318>

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ВІТЧИЗНЯНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Анотація. В умовах складної криміногенної ситуації, спричиненої повномасштабною агресією РФ проти України проблема кримінального насильства набула особливого значення, а запобігання озброєних злочинів проти життя та здоров'я стало актуальним викликом для вітчизняної правоохоронної системи. Стверджується, що реалізація таких заходів має здійснюватися у контексті загальної кримінально-правової політики та ґрунтуватися на належних теоретичних засадах.

Мета статті: вдосконалення вітчизняної системи запобігання злочинності.

Завдання статті: визначити засади вітчизняної кримінально-правової політики щодо запобігання насильницьких злочинів проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї відповідно до приписів нормативно-правових актів.

На підставі аналізу діючого законодавства стверджується про два основних аспекти, у яких проявляється вітчизняна кримінально-правова політика щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї.

По-перше, йдеться про самозахист громадян, нормативною передумовою якого є стаття 27 Конституції України. Особливості ж реалізації цього права регламентовано законами та підзаконними нормативними актами. Стверджується, що важливим аспектом кримінально-правової політики щодо запобігання озброєного кримінального насильства є врегулювання правил

володіння цивільними особами мисливською вогнепальною зброєю. Робиться висновок, що для самозахисту з використанням вогнепальної зброї принциповим є врегулювання правил необхідної оборони відповідно до статті 36 Кримінального кодексу України.

Другим аспектом, в якому реалізується кримінально-правова політика щодо запобігання озброєному насильству, стверджується діяльність державних суб'єктів. Наголошується, що заходи на запобігання озброєного кримінального насильства мають реалізовуватись у контексті загальної кримінально-правової політики. У статті розкрито функції дозвільної системи як суб'єкта, який реалізує заходи кримінально-правової політики щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї.

Перспективним напрямком кримінально-правової політики щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї стверджується впровадження інформаційних технологій. Йдеться, зокрема, про «Єдиний реєстр зброї» та застосування спеціальних інформаційно-аналітичних систем.

Ключові слова: вогнепальна зброя, насильницькі злочини, дозвільна система, злочини проти життя та здоров'я, кримінально-правова політика; злочинність; запобігання злочинності.

Dzafarova Olena Vyacheslavivna Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Police Activity and Public Administration, Kharkiv National University of Internal Affairs, Lva Landau Ave., 27, Kharkiv, 61080, tel. (0572) 52-30-51, <https://orcid.org/0000-0003-4201-0218>

Dunaieva Tetiana Yevgenivna PhD in Law, researcher at the Department of Criminal Procedure and Judiciary Research, Academician Stashis Scientific Research Institute for the Study of Crime Problems National Academy of Law Sciences of Ukraine, Pushkinska St., 49, Kharkiv, 61002, <https://orcid.org/0000-0003-3710-1318>

NORMATIVE PRINCIPLES OF THE DOMESTIC CRIMINAL-LEGAL POLICY REGARDING THE PREVENTION OF VIOLENT CRIMES AGAINST LIFE AND HEALTH WHICH ARE COMMITTED WITH THE USE OF FIREARMS

Abstract. In the conditions of a complex criminogenic situation caused by the full-scale aggression of the Russian Federation against Ukraine, the problem of criminal violence has acquired special importance, and the prevention of armed crimes against life and health has become an urgent challenge for the domestic law enforcement system. It is argued that the implementation of such measures should be carried out in the context of general criminal law policy and be based on appropriate theoretical foundations.

The purpose of the article: improvement of the national crime prevention system.

The task of the article: to determine the principles of domestic criminal law policy for the prevention of violent crimes against life and health, committed with the use of firearms in accordance with the prescriptions of normative legal acts.

On the basis of the analysis of the current legislation, it is argued that there are two main aspects in which the domestic criminal law policy on the prevention of crimes against life and health with the use of firearms is manifested.

First, it is about self-defense of citizens, the normative prerequisite of which is Article 27 of the Constitution of Ukraine. The specifics of the implementation of this right are regulated by laws and bylaws. It is argued that an important aspect of criminal law policy for the prevention of armed criminal violence is the regulation of the rules for the possession of hunting firearms by civilians. It is concluded that for self-defense with the use of firearms it is fundamental to regulate the rules of necessary defense in accordance with Article 36 of the Criminal Code of Ukraine.

The second aspect in which the criminal law policy on the prevention of armed violence is implemented is the activity of state actors. It is emphasized that measures to prevent armed criminal violence should be implemented in the context of the general criminal law policy. The article reveals the functions of the permit system as an entity that implements measures of criminal law policy to prevent crimes against life and health with the use of firearms.

The implementation of information technology is claimed as a promising direction of the criminal law policy regarding the prevention of crimes against life and health with the use of firearms. It is, in particular, about the "Unified Register of Weapons" and the use of special information and analytical systems.

Keywords: firearms, violent crimes, permit system, crimes against life and health, criminal law policy; criminality; crime prevention.

Постановка проблеми. Суспільна небезпечність кримінального насильства загальновідома. Але ж для українського суспільства в умовах складної криміногенної ситуації, спричиненої повномасштабною агресією рф проти України, це явище набуло особливого значення. Відтак запобігання вчиненню озброєних злочинів проти життя та здоров'я стало актуальним викликом для вітчизняної правоохоронної системи. Реалізація ж таких заходів має здійснюватися у контексті загальної кримінально-правової політики та ґрунтуватися на належних теоретичних засадах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі озброєного кримінального насильства приділяли увагу багато вітчизняних фахівців. Тенденції насильницької злочинності в Україні дослідили Вербенський М. Г., Кулик О. Г., Наумова І. В.[1; 2]. Детермінаційний комплекс кримінального насильства визначив Медицький І.Б. [3]. Особливості осіб, які вчиняють злочини проти життя та здоров'я взагалі, і з використанням вогнепальної зброї –

зокрема, встановили Голина В. В. і Маршуба М. О. [4], Головкін Б.М. [5]. Загальні ж засади розбудови вітчизняної кримінально-правової політики, одним з аспектів якої є запобігання насильницьких озброєних злочинів, висвітлено у працях Оболенцева В.Ф.[6], Острогляда О.В.[7], Фріс П.Л. [8], Борисова В. І. [9] та інших науковців.

Втім, вважаємо, що на цей час ще залишається актуальним дослідження засад вітчизняної кримінально-правової політики у аспекті запобігання озброєних насильницьких злочинів. Саме це й обумовило вибір нами теми дослідження.

Мета та завдання статті. Мета статті: вдосконалення вітчизняної системи запобігання злочинності. Завдання статті: визначити засади вітчизняної кримінально-правової політики щодо запобігання насильницьких злочинів проти життя та здоров'я, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї відповідно до приписів нормативно-правових актів (зокрема, Інструкції [10] – далі Інструкція 622).

Виклад основного матеріалу. На підставі аналізу діючого законодавства можемо стверджувати про два основних аспекти, у яких проявляється вітчизняна кримінально-правова політика щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї.

По-перше, йдеться про самозахист громадян, нормативною передумовою якого є стаття 27 Конституції України [11]. Тут стверджується право кожного захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Особливості ж реалізації цього права регламентовано законами та підзаконними нормативними актами.

Зокрема, маємо згадати норми Інструкції 622 про право цивільних осіб володіти мисливською вогнепальною зброєю. Задля уникнення непорозумінь та зловживань на практиці в цьому нормативному акті окреслено чотири обов'язкові ознаки вогнепальної зброї, які відрізняють її від інших засобів враження. Йдеться, по-перше, наявність у них ствола. По-друге, окреслено функціональне призначення - для ураження цілей вражаючими елементами-снарядами (виключення - гумові чи аналогічні за своїми властивостями снаряди не смертельної дії). По-третє, снаряди у стволі одержують спрямований рух під тиском газів, які утворюються в результаті згоряння металевого заряду. По-четверте, снаряди мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що перебуває на визначеній відстані. При тому, достатньою для ураження цілі вважається питома кінетична енергія снаряда, величина якої на відстані одного метра від дульного зрізу зброї повинна бути рівна чи більша за $0,5 \text{ Дж/мм}^2$.

Громадянам надано право купувати лише мисливську вогнепальну зброю. З усього різноманіття вогнепальних знарядь враження її відрізняють п'ять конструктивних та функціональних характеристик. По-перше, це технологія пострілу – для стрільби із зброї використовуються мисливські

патрони відповідного калібру. По-друге, йдеться про конструктивні складові – загальна довжина пристрою з розкладеним та зафіксованим прикладом має становити не менше 800 мм. По-третє, властивості боєкомплекту – ємність магазину (барабана) нарізної зброї не має перевищувати 10 патронів, а гладкоствольної - 4 патронів. По-четверте, наявність механізмів превенції – зброя повинна мати запобіжник від неконтрольованого (випадкового) пострілу. І, по-п'яте, розміри - довжина ствола нарізної зброї має становити більше 200 мм, гладкоствольної - не менше 450 мм. Мисливською вогнепальною зброєю в Інструкції 622 визнаються мисливські гвинтівки, карабіни та штуцери, гладкоствольні рушниці, гладкоствольні рушниці із свердловиною "парадокс" з нарізами 100-140 мм на початку або в кінці ствола, мисливські рушниці зі свердловиною "сюпра", комбіновані рушниці, що мають поряд з гладкими і нарізні стволи.

На нашу думку, важливим аспектом кримінально-правової політики щодо запобігання озброєного кримінального насильства є врегулювання віку осіб, які мають право придбавати мисливську гладкоствольну зброю. Це право надано особам, які досягли 21-річного віку. Мисливську нарізну зброю мають право придбавати громадяни, які досягли 25-річного віку.

Превентивне значення мають й нормативно визначені правила про громадянства осіб, які можуть в Україні купувати мисливську вогнепальну зброю. Це право надано громадянам України або особам, які мають посвідку на постійне проживання.

Безумовно, суттєвим аспектом вітчизняної кримінально-правової політики є визначення правил щодо кількості одиниць вогнепальної зброї, яка може знаходитись у громадян. Очевидно, що зброя на руках у населення збільшує вірогідність її протиправного використання. Щодо цього Інструкцією 622 встановлено – громадяни України або особи, які мають посвідку на постійне проживання, можуть мати необмежену кількість мисливської вогнепальної нарізної та гладкоствольної зброї але обов'язково за умови забезпечення належного зберігання.

Окрім вказаного нормативного регулювання державної політики у аспекті володіння громадянами вогнепальною зброю важливим є й регламентація порядку її застосування для самозахисту. Щодо цього принциповою є врегулювання правил необхідної оборони. Такою відповідно до статті 36 Кримінального кодексу України стверджуються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. Частина 5 цієї статті додатково визначає, що не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких

інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.

Другий аспект, в якому реалізується кримінально-правова політика щодо запобігання озброєному насильству – це діяльність державних суб'єктів. З цього приводу передусім маємо згадати статтю 3 Конституції нашої держави де зазначено, що життя і здоров'я людини визнаються в Україні найвищими соціальними цінностями [11]. А стаття 3 Конституції України встановлює, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Таким чином, на наш погляд, у нормативному порядку зорієнтовані заходи на запобігання озброєного кримінального насильства, що реалізуються у контексті загальної кримінально-правової політики.

Серед суб'єктів, які реалізують заходи кримінально-правової політики щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї, передусім маємо визначити дозвільну систему. Вбачається декілька її функцій у згаданій сфері.

Здійснюючи дозвільну систему, органи (підрозділи) поліції відповідно до законодавства України приймають рішення про надання громадянам дозволів на придбання, зберігання та носіння вогнепальної мисливської зброї. Профілактичне значення має й правило, відповідно до якого дозвільна система поширюється не тільки на вогнепальну зброю, але й на її складові елементи та запасні деталі, спеціально призначені для вогнепальної зброї й необхідні для її функціонування. Обґрунтовано до них відноситься ствол, рамка, ствольна коробка (її верхня та/або нижня частини – але за їх наявності), затвор чи інший пристрій для запирання ствола, барабан.

Превентивне значення мають й заходи перевірки об'єктів дозвільної системи інспекторами дозвільної системи та дільничними офіцерами поліції. Ці об'єкти обстежуються щокварталу, а ті, де зберігається велика кількість зброї (20 чи більше одиниць) – щомісяця.

Перспективним напрямком кримінально-правової політики щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї вважаємо впровадження інформаційних технологій. Йдеться, зокрема, про «Єдиний реєстр зброї» (далі – «ЄРЗ»). Відповідно до пункту 1 розділу 2 Наказу № 2 Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ» від 10.01.2022 р. основними завданнями ЄРЗ є автоматизація процесів до рівня стандартів операційних процедур, забезпечення формування, зберігання, спільного використання і верифікації користувачами інформації ЄРЗ [12]. Метою обробки інформації в ЄРЗ визначено ідентифікацію вогнепальної зброї; автоматизацію процесів інформаційного, довідкового, організаційного та технологічного забезпечення

у сфері обігу таких знарядь; забезпечення належного контролю, запобігання викраденням та втратам, сприяння своєчасності прийняття управлінських рішень. Цифровізація ж процедури отримання громадянами дозволів на зброю у форматі «електронних кабінетів» надасть можливість оформлювати документи без безпосереднього контакту з правоохоронцями та знизить корупційні ризики і зменшить ймовірність застосування зареєстрованої вогнепальної зброї для насильницьких правопорушень.

Перспективним напрямком цифровізації заходів запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї вбачаємо застосування спеціальних інформаційно-аналітичних систем. В якості прикладу ефективного використання таких застосунків можемо згадати закордонну систему *Shotspotter*. Вона за допомогою датчиків в режимі реального часу здійснює ідентифікацію звуків пострілів і дає поліції доволі точні координати місця події, звідки надійшов звук. Інший застосунок – *CaseBuilder Crime Gun* [13] дозволяє миттєво встановлювати дані щодо вчинених злочинів, пов'язаних зі зброєю, а потім визначати пріоритети та відстежувати справи щодо їх розслідування.

Згідно відомостей Інтерпол, відстеження вогнепальної зброї *iARMS* (Система управління обліком незаконної зброї та відстеження) залежить від тісної співпраці міжнародних правоохоронних органів, митних і прикордонних органів. Міжнародний інструмент відстеження 2005 р. визначив Інтерпол ключовим партнером у здійсненні діяльності з відстеження вогнепальної зброї. «Аналіз даних і статистичних даних *iARMS* вже значною мірою доповнив детальні оцінки незаконних потоків зброї терористичним організаціям, організованим злочинним групам та іншим неавторизованим користувачам». Система *eTrace*, запроваджена у 2005 р., є орієнтованою на правоохоронні органи системою відстеження вогнепальної зброї, якою керує Національний центр відстеження вогнепальної зброї (NTC) Бюро США з алкоголю, тютюну, вогнепальної зброї та вибухових речовин (ATF). *eTrace* підтримує користувачів у надсиланні, отриманні, зберіганні та запитах інформації, пов'язаної з відстеженням вогнепальної зброї. Зареєстровані користувачі можуть ініціювати пошук практично в будь-якому полі даних або комбінації елементів даних, таких як серійні номери вогнепальної зброї, ім'я особи, тип злочину, дата відновлення чи інші ідентифікатори. Відповідно до мандату ATF щодо запобігання насильницьким злочинам і боротьби з ними, зброя, що представляє інтерес для цілей *eTrace*, обмежується виробленою та імпортованою в США вогнепальною зброєю, яку було вилучено на місці злочину. Доступ до веб-сервісу (на даний момент доступний як в англійському, так і іспаномовному інтерфейсах користувача) обмежено для правоохоронних органів США та іноземних урядів у зв'язку з кримінальним розслідуванням або судовим переслідуванням і для використання в них, а також для федеральних агентств США для національних для цілей безпеки чи

розвідки. Запити до ATF щодо відстеження вогнепальної зброї можуть подавати будь-які національні чи іноземні правоохоронні органи, хоча іноземні установи повинні мати Меморандум про взаєморозуміння з ATF, щоб отримати таку підтримку. Балістичне порівняння є відносно новою технологією, яка була розроблена кількома компаніями. Найвідомішими системами на ринку є Інтегрована система балістичної ідентифікації (*IBIS*) та її мережа балістичної інформації (*IBIN*), *ALIAS*, *ARSENAL* і *EVOFINDER*. Останнім часом все більше країн почали розробляти власні внутрішні системи на основі однієї з вищеописаних основних технологій (наприклад, *SUCOBA* (Республіка Колумбія) на основі технології *IBIS*). Зіставлення балістичної інформації є одним із ключових заходів у боротьбі з неправомірним використанням вогнепальної зброї, і воно виявило численні зв'язки між місцями злочинів, пов'язаних із вогнепальною зброєю, у різних країнах [14; 15].

Висновки.

Наведене дає підстави зробити такі висновки.

1. Вітчизняна кримінально-правова політика щодо запобігання кримінальних правопорушень (злочинів) проти життя та здоров'я має два базових аспекти. Перший аспект - самозахист громадян. Другий аспект - діяльність державних суб'єктів.
2. Кримінально-правова політика запобігання злочинів проти життя та здоров'я у форматі самозахисту припускає використання вогнепальної зброї за умов дотримання встановлених правил.
3. Серед суб'єктів, які реалізують заходи кримінально-правової політики щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї, є дозвільна система.
4. Перспективним напрямком реалізації заходів кримінально-правової політики щодо запобігання злочинів проти життя та здоров'я з використанням вогнепальної зброї, є впровадження інформаційно-аналітичних систем.

Література:

1. Вербенський М. Г., Кулик О. Г., Наумова І. В. Кримінальна ситуація в Україні: основні тенденції: монографія / за заг. ред. М. Г. Вербенського. Вінниця: ТВОРИ, 2021. 144 с.
2. Кулик О. Г. Злочинність в Україні на початку ХХІ століття: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 272 с.
3. Медицький І. Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави : монографія. Івано-Франківськ: Юрид. ін-т Прикарпат. нац. ун-ту, 2007. 214 с.
4. Голина В. В., Маршуба М. О. Криминологическая характеристика личности несовершеннолетнего корыстно-насильственного преступника в Украине: монографія. Харьков : Право, 2014. 280 с.
5. Головкін Б.М. Криминологічні проблеми умисних вбивств і тяжких тілесних ушкоджень, що вчинюються у сімейно-побутовій сфері: монографія. Харків: Нове слово, 2004. 251 с.
6. Оболенцев В.Ф. Формування кримінально-правової політики держави України на засадах методології системного підходу. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 11(25) С. 130-139. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11\(25\)-130-139](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11(25)-130-139).

7. Острогляд О. Поняття та ознаки кримінально-правової політики. *National Law Journal: Theory and Practice*. August 2020. p. 95-99. <http://www.jurnalujuridic.in.ua/archive/2020/4/15.pdf>.
8. Фріс П. Л. Кримінально-правова політика Української держави: теоретичні, історичні та правові проблеми: монографія. Київ: Атіка, 2005. 332 с.
9. Борисов В. І. Державна політика у сфері боротьби зі злочинністю та її напрямки. *Проблеми законності*. 2009. Вип. 100. С. 305-312.
10. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів : затв. Наказом МВС України від 21.08.1998 р. № 622. *Офіційний вісник України*. 1998. № 42. Ст. 1574. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98>.
11. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
12. Про затвердження Положення про функціональну підсистему «Єдиний реєстр зброї» єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.01.2022 р. № 2. *Офіційний вісник України*. 2022. № 11. Ст. 597. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text>.
13. Introducing the SafetySmart™ Platform. *Soundthinking*. URL: <https://www.soundthinking.com/safetysmart-platform/>.
14. Firearms as evidence. *UNODC*. URL: <https://www.unodc.org/e4j/en/firearms/module-8/key-issues/firearms-as-evidence.html>.
15. Hrytsai, S. "Classification of virtual assets in Ukraine." *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine* 30.1 (2023): 135-152. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-1-135>

References:

1. Verbens'kyu M. H., Kulyk O. H., Naumova I. V. (2021). Kryminal'na sytuatsiya v Ukrayini: osnovni tendentsiyi [Criminal situation in Ukraine: main trends]. Vinnytsya: TVORY. [in Ukrainian].
2. Kulyk O. H. (2013). Zlochynnist' v Ukrayini na pochatku XXI stolittya [Crime in Ukraine at the beginning of the XXI century]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
3. Medyts'kyu I. B. (2007). Vplyv sotsial'nykh faktoriv na zlochynnist' v umovakh stanovlennya nezalezhnoyi Ukrayins'koyi derzhavy [The influence of social factors on crime in the conditions of the formation of an independent Ukrainian state]. Ivano-Frankivs'k: Yuryd. in-t Prykarp. nats. un-tu [in Ukrainian].
4. Golina V. V., Marshuba M. O. (2014). Kriminologicheskaya kharakteristika lichnosti nesovershennoletnego korystno-nasil'stvennogo prestupnika v Ukraine [Criminological characteristics of the personality of a minor selfishly violent criminal in Ukraine]. Kharkiv : Pravo [in Russian].
5. Holovkin B. M. (2004). Kryminolohichni problemy umysnykh vbyvstv i tyazhkykh tilesnykh ushkozhen', shcho vchynuyut'sya u simeyno-pobutoviy sferi [Criminological problems of intentional murders and grievous bodily harm committed in the family sphere]. Kharkiv: Nove slovo [in Ukrainian].
6. Obolentsev V.F. (2023). Formuvannya kryminal'no-pravovoyi polityky derzhavy Ukrayiny na zasadakh metodolohiyi systemnoho pidkhotu [Formation of the criminal law policy of the state of Ukraine based on the methodology of the isthmie approach]. *Nauka i tekhnika s'ohodni - Science and technology today*. 11(25), 130-139 [in Ukrainian]. Doi: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11\(25\)-130-139](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-11(25)-130-139).
7. Ostrohlyad O. (2020). Ponyattya ta oznaky kryminal'no-pravovoyi polityky [Concepts and signs of criminal law policy]. *National Law Journal: Theory and Practice*. August. 95-99 [in Ukrainian].

8. Fris P. L. (2005). Kryminal'no-pravova polityka Ukrayins'koyi derzhavy: teoretychni, istorychni ta pravovi problemy [Criminal and legal policy of the Ukrainian state: theoretical, historical and legal problems]. Kyiv: Atika [in Ukrainian].
9. Borysov V. I. (2009). Derzhavna polityka u sferi borot'by zi zlochynnistyuu ta yiyi napryamky [State policy in the sphere of crime control and its directions]. *Problemy zakonnosti - Problems of legality*. Vyp.100, 305-312 [in Ukrainian].
10. Instruktsiya pro poryadok vyhotovlennya, prydbannya, zberihannya, obliku, perevezennya ta vykorystannya vohnepal'noyi, pnevmatychnoyi, kholodnoyi i okholoshchenoyi zbroyi, prystroyiv vitchyznyanoho vyrobnytstva dlya vidstrilu patroniv, sporyadzhennykh humovymy chy analohichnymy za svoymy vlastyvostyamy metal'nymy snaryadamy nesmertel'noyi diyi, ta patroniv do nykh, a takozh boyeprypasiv do zbroyi, osnovnykh chastyn zbroyi ta vybukhovyykh materialiv : zatv. Nakazom MVS Ukrayiny vid 21.08.1998 № 622 [Instructions on the procedure for the manufacture, acquisition, storage, accounting, transportation and use of firearms, pneumatic, cold and cooled weapons, devices of domestic production for firing cartridges, equipped with rubber or similar in their properties metal projectiles of non-lethal action, and cartridges for them, as well as ammunition to weapons, main parts of weapons and explosive materials: seal. by order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated August 21, 1998, № 622]. *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny – The Official Bulletin of Ukraine*. 1998. № 42. Art. 1574. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98> [in Ukrainian].
11. Konstytutsiya Ukrayiny: Zakon Ukrayiny vid 28.06.1996 roku, № 254k/96-VR. [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996, № 254k/96-BP]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Kyiv: Parlam. vyd-vo [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro funktsional'nu pidsystemu «Yedynyy reyestr zbroyi» yedynoyi informatsiynoyi systemy Ministerstva vnutrishnikh sprav: Nakaz Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrayiny vid 10.01.2022 roku № 2 [On the approval of the Regulation on the functional subsystem "Unified weapon register" of the unified information system of the Ministry of Internal Affairs: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated January 10, 2022, № 2]. *Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny – The Official Bulletin of Ukraine*. 2022. № 11. Art. 597. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0090-22#Text> [in Ukrainian].
13. Introducing the SafetySmart™ Platform. *Soundthinking*. Retrieved from <https://www.soundthinking.com/safetysmart-platform/> [in English].
14. Firearms as evidence. *UNODC*. Retrieved from <https://www.unodc.org/e4j/en/firearms/module-8/key-issues/firearms-as-evidence.html> [in English].
15. Hrytsai, S. "Classification of virtual assets in Ukraine." *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine* 30.1 (2023): 135-152. <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-1-135>